

MILIEUSTATISTIEK OVERLEVING VAN VOGELS

onderzoek naar haalbaarheid

Charlotte Deerenberg

In opdracht van het NIOO onderzoek ik of en hoe de Ringcentrale de jaarlijkse overlevingsgetallen van een aantal vogelsoorten aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) kan leveren, in de vorm van een milieustatistiek. Milieustatistieken zijn tijdreeksen van gegevens van bijvoorbeeld flora en fauna. Zo verricht SOVON al jaren broedvogeltellingen voor het CBS. De functie van een dergelijke monitoring van aantallen is het signaleren van veranderingen, het aangeven van mogelijke oorzaken, het voorspellen van veranderingen en het evalueren van beleids- of beheersmaatregelen.

Aantallen broedvogels worden bepaald door geboorte (reproductie), sterfte (complementair met overleving) en migratie (dispersie). Kennis van de jaarlijkse overleving kan, tesamen met de jaarlijkse reproductie, nader inzicht geven in oorzaken van veranderende aantallen broedvogels, door een relatie te leggen met eventuele bedreigingen van soorten of veranderingen in het biotoop. Schatting van de reproductie - door het tellen van aantallen eieren en jongen - sluit aan bij de doelstellingen van SOVON: het bepalen van de aantallen vogels en hun verspreiding. Inzicht in dispersiepatronen en schatting van de overlevingskansen vereist onderzoek naar het lot van bekende individuen. Het merken van individuele vogels met een unieke code, bijvoorbeeld een (VT-)ring of een kleurring of een ander kleurmerk, maakt dergelijk onderzoek mogelijk.

Essentieel voor het bepalen van de jaarlijkse overleving van een soort is het van jaar op jaar terugvangen van gemerkte individuen van die soort. In ringersjargon gaat het om hervangsten, voornamelijk Eigen Ring-meldingen. Om de kans op jaarlijkse hervangsten te vergroten en om een representatief beeld te verkrijgen, is het van belang een behoorlijk deel, liefst meer dan de helft, van de broedvogels van een (sub-)populatie jaarlijks te identificeren.

Om ook met terugwerkende kracht de jaarlijkse overleving van een aantal soorten te kunnen berekenen wordt op dit moment een inventarisatie gemaakt van de Eigen Ring-meldingen die nog bij ringers thuis zijn. Sommigen van u (grote leveranciers van Eigen Ring-meldingen in 1993) ontvingen daarvoor een enquête.

(Ringers die nog over niet ingezonden hervangstgegevens beschikken worden verwezen naar de rubriek MEDEDELINGEN, pagina 2).

Teneinde de levering van een overlevingsstatistiek mogelijk te maken zal er nog het een en ander aangepast moeten worden in de activiteiten van zowel de Ringcentrale als de ringers. Met een deel van die veranderingen is reeds een goede start gemaakt:

a) sinds 1993 kunnen met POOT04 niet alleen de ringgegevens, maar ook ALLE terugmeldingen ingestuurd en verwerkt worden.

b) de Ringcentrale stimuleert het projektmatig ringen, zoals het Boerenzwaluw-
projekt en het CES-*projekt*, waarbij de studie van een populatie centraal staat: dichtheid, start van de reproductie, aantallen jongen, identificatie van oudervogels, biometrie, etc.

Een ander deel van de gewenste veranderingen moet nog gerealiseerd worden. Deze betreffen met name de begeleiding en de coördinatie vanuit de Ringcentrale van de projecten. Wanneer het CBS besluit tot opname van de jaarlijkse overleving van vogels in hun milieustatistieken, zal de vergoeding die het CBS daarvoor aan het NIOO gaat betalen, aangewend worden voor bovenstaande activiteiten.

Ik hoop dat mijn werk gedurende deze korte periode op het NIOO (5 maanden, tot 1 december 1994) zal bijdragen tot een betere en meer algemene bruikbaarheid van de ringgegevens, zowel voor beleidsmatige als voor wetenschappelijke doeleinden.

*adres: C. Deerenberg,
p/a Ringcentrale, postbus 40, 6666 ZG HETEREN*